

Läs mer om avregistrerade läkemedel
Bipacksedel: Information till användaren

Esomeprazol Pensa

20 mg och 40 mg hårda enterokapslar
esomeprazol

Läs noga igenom denna bipacksedel innan du börjar ta detta läkemedel. Den innehåller information som är viktig för dig.

- Spara denna information, du kan behöva läsa den igen.
- Om du har ytterligare frågor, vänd dig till läkare eller apotekspersonal.
- Detta läkemedel har ordinerats enbart åt dig. Ge det inte till andra. Det kan skada dem, även om de uppvisar sjukdomstecken som liknar dina.
- Om du får biverkningar, tala med läkare eller apotekspersonal. Detta gäller även eventuella biverkningar som inte nämns i denna information. Se avsnitt 4.

I denna bipacksedel finner du information om:

1. Vad Esomeprazol Pensa är och vad det används för
2. Vad du behöver veta innan du använder Esomeprazol Pensa
3. Hur du använder Esomeprazol Pensa
4. Eventuella biverkningar

5. Förvaring av Esomeprazol Pensa

6. Förpackningens innehåll och övriga upplysningar

1. Vad Esomeprazol Pensa är och vad det används för

Esomeprazol Pensa innehåller en läkemedelssubstans som heter esomeprazol. Den tillhör en grupp av läkemedel som kallas protonpumpshämmare. Dessa verkar genom att minska mängden syra som produceras i magen.

Esomeprazol Pensa används för att behandla följande tillstånd:

Vuxna

- Gastroesofageal refluxsjukdom (GERD). Det är när syra från magen läcker in i matstrupen (förbindelsen mellan munnen och magen) och orsakar smärta, inflammation och halsbränna.
- Sår i magen eller övre delen av tarmen som är infekterade av en bakterie som kallas "*Helicobacter pylori*". Om du har sådana sår kan läkaren även förskriva antibiotika för behandling av infektionen och för att möjliggöra sårläkning.
- Magsår som orsakas av så kallade NSAID-läkemedel (Icke-steroida antiinflammatoriska läkemedel). Esomeprazol Pensa kan också användas för att förhindra uppkomst av magsår när du tar NSAID-läkemedel.
- För mycket syra i magen orsakad av en tumör i bukspottkörteln (Zollinger-Ellisons syndrom).
- Fortsatt behandling för att förebygga ny blödning från sår efter behandling med intravenöst esomeprazol.

Ungdomar från 12 år

- Gastroesofageal refluxsjukdom (GERD). Det är när syra från magen läcker in i matstrupen (förbindelsen mellan munnen och magen) och orsakar smärta, inflammation och halsbränna.
- Sår i magen eller övre delen av tarmen som är infekterade av en bakterie som kallas "*Helicobacter pylori*". Om du har sådana sår kan läkaren även förskriva antibiotika för behandling av infektionen och för att möjliggöra sårhäkning.

Esomeprazol som finns i Esomeprazol Pensa kan också vara godkänd för att behandla andra sjukdomar som inte nämns i denna produktinformation. Fråga läkare, apotek eller annan hälsovårdspersonal om du har ytterligare frågor och följ alltid deras instruktion.

2. Vad du behöver veta innan du använder Esomeprazol Pensa

Ta inte Esomeprazol Pensa

- om du är allergisk mot esomeprazol eller något annat innehållsämne i detta läkemedel (anges i avsnitt 6).
- om du är allergisk mot andra protonpumpshämmare (t.ex. pantoprazol, lansoprazol, rabeprazol, omeprazol).
- om du tar ett läkemedel som innehåller nelfinavir (används för behandling av HIV-infektion).

Ta inte Esomeprazol Pensa om något av ovanstående gäller för dig. Om du är osäker, rådfråga läkare eller apotekspersonal innan du tar Esomeprazol Pensa.

Varningar och försiktighet

Tala med läkare innan du tar Esomeprazol Pensa:

- om du har allvarliga leverproblem.
- om du har allvarliga njurproblem.
- om du någonsin har fått en hudreaktion efter behandling med ett läkemedel liknande Esomeprazol Pensa som minskar magsyran.
- om du ska genomgå ett speciellt blodtest (chromogranin A).

Esomeprazol Pensa kan dölja symtom på andra sjukdomar. **Därför ska du omedelbart kontakta läkare om något av följande inträffar innan du börjar ta Esomeprazol Pensa, eller under tiden du tar det:**

- Du går ner mycket i vikt utan orsak och har problem att svälja.
- Du får magsmärtor eller matsmältningsbesvär.
- Du börjar kräkas föda eller blod.
- Du får svart (blodblandad) avföring.

Om du har fått Esomeprazol Pensa förskrivet för att ta "vid behov" ska du kontakta läkare om dina symtom är ihållande eller ändrar karaktär.

Användning av protonpumpshämmare som Esomeprazol Pensa och särskilt om du använder Esomeprazol Pensa i mer än ett år, kan öka risken något för att få höft-, handleds- eller kotfraktur (benbrott). Berätta för läkare om du har benskörhet (osteoporos) eller om du använder läkemedel som kallas kortikosteroider eftersom de kan öka risken för benskörhet.

Om du får hudutslag, särskilt i områden som utsätts för sol, ska du tala om det för din läkare så snart som möjligt eftersom du kan behöva avbryta behandlingen med Esomeprazol Pensa.

Kom även ihåg att nämna eventuella andra biverkningar, som ledsmärta.

Andra läkemedel och Esomeprazol Pensa

Tala om för läkare eller apotekspersonal om du tar, nyligen har tagit eller kan tänkas ta andra läkemedel, även receptfria läkemedel, eftersom Esomeprazol Pensa kan påverka hur andra läkemedel fungerar och andra läkemedel kan påverka effekten av Esomeprazol Pensa.

Ta inte Esomeprazol Pensa om du samtidigt tar läkemedel som innehåller nelfinavir (används för behandling av HIV-infektion).

Tala om för läkare eller apotekspersonal om du tar något av följande läkemedel:

- Atazanavir eller saquinavir (används för behandling av HIV-infektion).
- Klopidogrel (används som förebyggande av blodproppar).
- Ketokonazol, itrakonazol eller vorikonazol (används för behandling av svampinfektioner).
- Erlotinib (används vid behandling av cancer).
- Citalopram, imipramin eller klomipramin (används för behandling av depression).
- Diazepam (används för behandling av ångest, för muskelavslappning eller vid epilepsi).
- Fenytoin (används vid epilepsi). Om du tar fenytoin, behöver läkaren övervaka när du börjar eller slutar ta Esomeprazol Pensa.

- Läkemedel som används för blodförtunning, till exempel warfarin. Läkaren kan behöva övervaka när du börjar eller slutar ta Esomeprazol Pensa.
- Cilostazol (används för behandling av fönstertittarsjuka - smärta i benen vid gång som beror på otillräcklig blodförsörjning till benen).
- Cisaprid (används vid matsmältningsproblem eller halsbränna).
- Digoxin (används vid hjärtbesvär).
- Takrolimus (organtransplantation).
- Metotrexat (kemoterapeutiskt läkemedel som används i höga doser för att behandla cancer) - om du tar höga doser av metotrexat kan din läkare göra ett tillfälligt uppehåll i din behandling med Esomeprazol Pensa.
- Rifampicin (används för behandling av tuberkulos).
- Johannesört - *Hypericum perforatum* (används för att behandla depression).

Om läkaren har förskrivit antibiotika, amoxicillin och klaritromycin, i kombination med Esomeprazol Pensa för behandling av magsår orsakade av *Helicobacter pylori*-infektion, är det mycket viktigt att du talar om för läkaren om du även tar andra läkemedel.

Esomeprazol Pensa med mat och dryck

Du kan ta dina kapslar i samband med måltid eller på tom mage.

Graviditet, amning och fertilitet

Om du är gravid, tror att du kan vara gravid eller planerar att skaffa barn, rådfråga läkare eller apotekspersonal innan du använder detta läkemedel. Läkaren avgör om du kan ta Esomeprazol Pensa under den tiden.

Det är inte känt om Esomeprazol Pensa passerar över i bröstmjolk. Därför bör du inte ta Esomeprazol Pensa om du ammar.

Körförmåga och användning av maskiner

Det är inte troligt att Esomeprazol Pensa påverkar din förmåga att framföra fordon eller att hantera verktyg eller maskiner. Biverkningar såsom yrsel och synstörningar kan dock förekomma i mindre vanliga fall eller i sällsynta fall (se avsnitt 4). Om du påverkas, ska du inte köra bil eller använda maskiner.

Du är själv ansvarig för att bedöma om du är i kondition att framföra motorfordon eller utföra arbeten som kräver skärpt uppmärksamhet. En av faktorerna som kan påverka din förmåga i dessa avseenden är användning av läkemedel på grund av deras effekter och/eller biverkningar. Beskrivning av dessa effekter och biverkningar finns i andra avsnitt. Läs därför all information i denna bipacksedel för vägledning. Diskutera med din läkare eller apotekspersonal om du är osäker.

Esomeprazol Pensa innehåller sackaros och natrium

Esomeprazol Pensa innehåller granulat (runda korn) av sackaros, som är en sorts socker. Om du har fått veta av läkare att du inte tål vissa sockerarter bör du kontakta din läkare innan du tar detta läkemedel.

Detta läkemedel innehåller mindre än 1 mmol natrium (23 mg) per kapsel, d.v.s. är näst intill "natriumfritt".

3. Hur du använder Esomeprazol Pensa

Använd alltid detta läkemedel enligt läkarens eller apotekspersonalens anvisningar. Rådfråga läkare eller apotekspersonal om du är osäker.

- Om du använder detta läkemedel under lång tid, kommer läkaren att vilja följa upp behandlingen (särskilt om du tar läkemedlet under mer än ett år).
- Om läkaren har uppmanat dig att ta detta läkemedel vid behov ska du tala om för läkaren om dina symtom förändras.

Rekommenderad dos

- Läkaren talar om för dig hur många kapslar du ska ta och hur länge du ska ta dem. Doseringen beror på ditt tillstånd, hur gammal du är och på hur väl din lever fungerar.
- De rekommenderade doserna anges nedan.

Vuxna från 18 år

För behandling av halsbränna orsakad av gastroesofageal refluxsjukdom (GERD):

- Om läkaren konstaterat att din matstrupe är lätt skadad är den rekommenderade dosen en kapsel Esomeprazol Pensa 40 mg 1 gång dagligen under 4 veckor.
Läkaren kan rekommendera att du ska ta samma dos i ytterligare 4 veckor om skadorna i matstrupen inte är läkta.
- Den rekommenderade dosen när matstrupen är läkt är 1 kapsel Esomeprazol Pensa 20 mg en gång dagligen.
- Om din matstrupe inte är skadad är den rekommenderade dos en 1 kapsel Esomeprazol Pensa 20 mg en gång dagligen. När

ditt tillstånd är under kontroll kan läkaren rekommendera att du tar läkemedlet vid behov upp till maximalt 1 kapsel Esomeprazol Pensa 20 mg en gång dagligen.

- Om du har kraftigt nedsatt leverfunktion kan läkaren rekommendera en lägre dos.

För behandling av sår orsakade av *Helicobacter pylori*-infektion och för att förhindra att sår uppstår på nytt:

- Den rekommenderade dosen är 1 kapsel Esomeprazol Pensa 20 mg två gånger dagligen i en vecka.
- Läkaren kommer dessutom att rekommendera att du tar antibiotika, till exempel amoxicillin och klaritromycin.

För behandling av magsår orsakade av NSAID (Icke-steroida antiinflammatoriska läkemedel):

- Den rekommenderade dosen är 1 kapsel Esomeprazol Pensa 20 mg en gång dagligen i 4 till 8 veckor.

För att förebygga magsår om du tar NSAID (Icke-steroida antiinflammatoriska läkemedel):

- Den rekommenderade dosen är 1 kapsel Esomeprazol Pensa 20 mg en gång dagligen.

För behandling av överskott av syra i magen orsakad av en tumör i bukspottskörteln (Zollinger-Ellisons syndrom):

- Den rekommenderade dosen är 1 kapsel Esomeprazol Pensa 40 mg två gånger dagligen.
- Läkaren kommer att justera dosen efter ditt behov och kommer också att besluta hur länge du ska ta läkemedlet. Den maximala dosen är 80 mg två gånger dagligen.

Fortsatt behandling för att förebygga ny blödning från sår efter behandling med intravenöst Esomeprazol:

- Den rekommenderade dosen är 1 kapsel Esomeprazol Pensa 40 mg en gång dagligen i 4 veckor.

Ungdomar från 12 år

För behandling av halsbränna orsakad av gastroesofageal refluxsjukdom (GERD):

- Om läkaren har funnit att din matstrupe är lätt skadad är den rekommenderade dosen 1 kapsel Esomeprazol Pensa 40 mg en gång dagligen under 4 veckor.
Läkaren kan rekommendera att du ska ta samma dos i ytterligare 4 veckor om skadorna i matstrupen inte är läkta.
- Den rekommenderade dosen efter att matstrupen är läkt är 1 kapsel Esomeprazol Pensa 20 mg en gång dagligen.
- Om din matstrupe inte är skadad är den rekommenderade dos en 1 kapsel Esomeprazol Pensa 20 mg en gång dagligen.
- Om du har kraftigt nedsatt leverfunktion kan läkaren rekommendera en lägre dos.

För behandling av sår orsakade av *Helicobacter pylori*-infektion och för att förhindra att sår uppstår på nytt:

- Den rekommenderade dosen är 1 kapsel Esomeprazol Pensa 20 mg två gånger dagligen i en vecka.
- Läkaren kommer dessutom att rekommendera att du tar antibiotika, till exempel amoxicillin och klaritromycin.

Intag av läkemedlet

- Du kan ta kapslarna vid vilken tid som helst på dygnet.
- Du kan ta kapslarna i samband med måltid eller på tom mage.
- Svälj kapslarna hela tillsammans med ett glas vatten. Tugga eller krossa inte kapslarna eller deras innehåll. Det beror på att kapslarna innehåller granulat-korn täckta med ett hölje som förhindrar att läkemedlet bryts ner av syra i magen. Det är viktigt att granulat-kornen inte skadas.

Vad du kan göra om du har svårt att svälja kapslarna

- Om du har problem att svälja kapslarna:
 - 1) Öppna kapseln försiktigt ovanför ett glas med vatten (ej kolsyrat) och töm ut kapselns innehåll (granulaten) i glaset. Använd inga andra vätskor.
 - 2) Rör om. Drick blandningen med en gång eller inom 30 minuter. Rör alltid om blandningen innan du dricker den.
 - 3) För att vara säker på att du har druckit allt läkemedel; skölj glaset noga med ytterligare ett halvt glas vatten och drick upp. De fasta partiklarna innehåller läkemedlet – tugga eller krossa dem inte.
- Om du inte kan svälja alls kan innehållet i kapseln blandas med lite vatten och placeras i en spruta. Blandningen kan då ges direkt i magen via en sond.

Barn under 12 år

Esomeprazol Pensa ska inte användas av barn som är yngre än 12 år.

Äldre

Dosen behöver inte anpassas till äldre.

Om du tagit för stor mängd av Esomeprazol Pensa

Om du fått i dig för stor mängd läkemedel eller om t.ex. ett barn fått i sig läkemedlet av misstag, kontakta läkare, sjukhus eller Giftinformationscentralen (tel. 112) för bedömning av risken samt rådgivning.

Om du har glömt att ta Esomeprazol Pensa

- Om du glömmer att ta en dos, ta den så snart du upptäcker det. Om det är nära tidpunkten för nästa dos – hoppa över den missade dosen.
- Ta inte dubbel dos för att kompensera för glömd dos.

Om du har ytterligare frågor om detta läkemedel, kontakta läkare eller apotekspersonal.

4. Eventuella biverkningar

Liksom alla läkemedel kan detta läkemedel orsaka biverkningar, men alla användare behöver inte få dem.

Sluta ta Esomeprazol Pensa och kontakta läkare omedelbart, om du observerar någon av följande allvarliga biverkningar:

- Plötslig väsande andning, svullnad av läppar, tunga och svalg eller kropp, hudutslag, svimningskänsla eller svårigheter att svälja (allvarlig allergisk reaktion).
- Rodnad av huden med blåsbildning eller fjällning. Svår blåsbildning och blödning på läppar, ögon, mun, näsa och könsorganen kan också förekomma. Detta kan vara "Stevens-Johnson syndrom" eller "toxisk epidermal nekrolys".
- Gulnad hud, mörk urin och trötthet, vilket kan vara symtom på leverproblem.

Dessa biverkningar är sällsynta och kan förekomma hos upp till 1 av 1 000 användare.

Andra biverkningar omfattar:

Vanliga (kan förekomma hos upp till 1 av 10 användare)

- Huvudvärk.
- Påverkan på mage eller tarm: diarré, magsmärta, förstoppning, väderspänningar.
- Illamående eller kräkningar.
- Godartade polyper i magsäcken.

Mindre vanliga (kan förekomma hos upp till 1 av 100 användare)

- Svullnad i fötter och anklar.
- Sömnstörningar (sömnlöshet).
- Yrsel, stickningar, sömnighet.
- Svindel (vertigo).
- Muntorrhet.

- Förändringar i blodbilden som visar leverns funktion.
- Hudutslag, nässelfeber och klåda.
- Höft-, handleds- eller kotfrakturer (om Esomeprazol Pensa används i höga doser och under en längre tid).

Sällsynta (kan förekomma hos upp till 1 av 1 000 användare)

- Förändrad blodbild som minskat antal vita blodkroppar eller blodplättar. Detta kan orsaka svaghet, blåmärken eller infektionskänslighet.
- Låga nivåer av natrium i blodet. Detta kan orsaka svaghet, kräkningar och kramper.
- Känsla av upprördhet, förvirring eller depression.
- Smakförändringar.
- Synproblem, till exempel dimsyn.
- Plötslig väsende andning eller andnöd (bronkospasm).
- Inflammation i munhålan.
- En svampinfektion kallad "torsk" som kan påverka tarmen.
- Leverproblem inklusive gulsot, vilket kan ge gulnad hud, mörk urin och trötthet.
- Håravfall (alopeci).
- Hudutslag vid solning.
- Ledsmärtor (artralgi) eller muskelsmärta (myalgi).
- Generell olustkänsla och orkeslöshet.
- Ökad svettning.

Mycket sällsynta (kan förekomma hos upp till 1 av 10 000 användare)

- Förändringar i blodbilden inklusive agranulocytos (brist på vita blodkroppar).
- Aggression.
- Hallucinationer (se, känna eller höra saker som inte finns).
- Svåra leverproblem som leder till leversvikt och hjärninflammation.
- Plötsligt uppträdande av svåra hudutslag, blåsbildning eller flagnande hud. Detta kan vara förenat med hög feber och ledsmärtor (Erythema multiforme, Stevens-Johnson syndrom, toxisk epidermal nekrolys).
- Muskelsvaghet.
- Svåra njurproblem.
- Förstoring av bröstkörtlar hos män.

Ingen känd frekvens (kan inte beräknas från tillgängliga data)

- Om du använder Esomeprazol Pensa i mer än tre månader kan magnesiumnivåerna i blodet sjunka. Låga nivåer av magnesium kan visa sig som trötthet, ofrivilliga muskelrörelser, förvirring, kramper, yrsel och snabb hjärtrytm. Om du får något av dessa symtom, kontakta läkare omedelbart. Låga nivåer av magnesium kan också leda till minskade nivåer av kalium eller kalcium i blodet. Läkaren kan komma att mäta magnesiumnivån i blodet med hjälp av regelbundna blodprov.
- Inflammation i tarmen (orsakar diarré).
- Hudutslag, eventuellt med smärta i lederna.

Esomeprazol Pensa kan i mycket sällsynta fall påverka de vita blodkropparna så att immunförsvaret blir nedsatt. Om du har en infektion med symtom som t.ex. feber med ett **kraftigt** försämrat allmäntillstånd eller feber med symtom på en lokal infektion som

t.ex. smärta i halsen, svalget eller munnen eller svårigheter att urinera, måste du söka läkarvård snarast möjligt så att eventuell brist på vita blodkroppar (agranulocytos) kan uteslutas med ett blodprov. Det är viktigt att du då lämnar information om de läkemedel du tar.

Rapportering av biverkningar

Om du får biverkningar, tala med läkare, apotekspersonal eller sjuksköterska. Detta gäller även eventuella biverkningar som inte nämns i denna information. Du kan också rapportera biverkningar direkt till Läkemedelsverket, www.lakemedelsverket.se. Genom att rapportera biverkningar kan du bidra till att öka informationen om läkemedels säkerhet. Postadress

Läkemedelsverket

Box 26

751 03 Uppsala

5. Förvaring av Esomeprazol Pensa

Förvara detta läkemedel utom syn- och räckhåll för barn.

Används före utgångsdatum som anges på kartongen, burken eller blistret. Utgångsdatumet är den sista dagen i angiven månad.

Blister:

Förvaras vid högst 30 °C. Förvaras i originalförpackningen.

Fuktkänsligt.

Burk:

Förvaras vid högst 30 °C. Tillslut burken väl. Fuktkänsligt.

Hållbarhet för öppnad burk: 200 dagar månader.

Läkemedel ska inte kastas i avloppet eller bland hushållsavfall. Fråga apotekspersonalen hur man gör med läkemedel som inte längre används. Dessa åtgärder är till för att skydda miljön.

6. Förpackningens innehåll och övriga upplysningar

Innehållsdeklaration

- Den aktiva substansen är esomeprazol.
Esomeprazol Pensa enterokapslar finns i två styrkor innehållande 20 mg eller 40 mg esomeprazol (som natriumsalt).
- Övriga innehållsämnen är:
Kapselinnehåll:
Sockersfärer (sackaros och majsstärkelse), metylcellulosa, talk, titandioxid (E171), glycerolmonostearat, polysorbat 80, natriumlaurilsulfat, metakrylsyre-ethylacrylat-kopolymer och trietylcitrat.

Kapselhölje:
Karragenan, kaliumklorid, röd järnoxid (E172), titandioxid (E171), hypromellos, kapselmärkning (shellack, kaliumhydroxid och svart järnoxid (E172)).

Läkemedlets utseende och förpackningsstorlekar

Esomeprazol Pensa 20 mg enterokapslar

Esomeprazol Pensa 20 mg enterokapslar har en ogenomskinlig ljusrosa överdel och nederdel, storlek 4 (ca 14 mm), märkt med

"ES" på överdelen och "20" på nederdelen. Kapseln innehåller runda granulat.

Aluminium/aluminiumblister:

7, 14, 28, 30 och 56 kapslar

Vit ogenomskinlig burk av polyeten (PE) med torkmedel (kiselgel) och PE-lock med säkerhetsförslutning:

14, 28, 90, 100 och 500 kapslar

Esomeprazol Pensa 40 mg enterokapslar

Esomeprazol Pensa 40 mg kapslar har en ogenomskinlig rosa överdel och nederdel, storlek 2 (ca 18 mm), märkt med "ES" på överdelen och "40" på nederdelen. Kapseln innehåller runda granulat.

Aluminium/aluminiumblister:

7, 14, 28, 30 och 56 kapslar

Vit ogenomskinlig plastburk av polyeten (PE) med torkmedel (kiselgel) och PE-lock med säkerhetsförslutning:

14, 28, 90, 100 och 500 kapslar

Eventuellt kommer inte alla förpackningsstorlekar att marknadsföras.

Innehavare av godkännande för försäljning

Pensa Pharma AB

Norrlandsgatan 10

111 43 Stockholm

Sverige

Tillverkare

TOWA PHARMACEUTICAL EUROPE, S.L.

C/ de Sant Marti, 75-97

08107 Martorelles (Barcelona)

Spanien

Detta läkemedel är godkänt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet under följande namn:

Land	Namn
DE	Esomeprazol Apomed
DK, NO, NL, SE	Esomeprazol Pensa
IT	Esomeprazolo Pensa Pharma

Denna bipacksedel ändrades senast 2022-09-16

Följande uppgifter är endast avsedda för hälso- och sjukvårdspersonal:

Administrering via ventrikelsond

1. Tillsätt kapselns innehåll till 25 eller 50 ml vatten (för vissa sonder krävs 50 ml vatten för dispergering för att undvika att kornen täpper igen sonden). Rör om.
2. Dra upp suspensionen i en spruta och tillsätt ungefär 5 ml luft.
3. Skaka sprutan omedelbart i cirka 2 minuter så att granulaten dispergeras.
4. Håll sprutan med spetsen uppåtriktad och kontrollera att inte spetsen täppts till.
5. Koppla sprutan med spetsen uppåtriktad till sonden.
6. Skaka sprutan och rikta den med spetsen nedåt. Injicera omedelbart 5–10 ml genom sonden. Vänd sprutan uppåt igen

och skaka om (sprutan måste hållas med spetsen uppåtriktad för att undvika tilltäppning).

7. Vänd sprutan med spetsen nedåt och injicera omedelbart ytterligare 5–10 ml genom sonden. Upprepa proceduren tills sprutan har tömts.
8. Dra upp 25 ml vatten och 5 ml luft och upprepa steg 6 för att skölja ner eventuella kvarvarande sediment i sprutan. För vissa sonder behövs det 50 ml vatten.

Ej använt läkemedel och avfall ska kasseras enligt gällande anvisningar.